

Učení z hlediska psychologie

PhDr. Michaela Peterková, www.psyx.cz

Online testy na

www.psychotesty.psyx.cz

EQ-TEST

Test emoční inteligence Dokážete komunikovat s druhými, umíte správně odhadnout, jak se cítí? Vládnete svým emocím nebo ony ovládají vás?

OSPAT

Test typů a poruch osobnosti Jaké je celkové zaměření vaší osobnosti? Nemáte některé vlastnosti příliš silně nebo naopak příliš slabě vyvinuté?

BITEPT

Test psychických poruch Dělá vám starosti vaše psychika? Chcete pomoci odhadnout, jak jste na tom s duševním zdravím?

FULJOB

Test profesní orientace Na jakou školu nebo práci se hodíte? S jakou profesí ladí vaše osobnost?

MEMREX/COGIT

Test paměti a test mentálního výkonu. Jak funguje vaše paměť? Jak dobří jste v zapamatování a vybavení? Myslí vám to pružně, rychle a bezchybně? Neselháváte v pozornosti?

Online testy na

www.psychotesty.psyx.cz

Učení je mnohem více než memorování textu ke zkoušce

Učení je z psychologického hlediska problematika, která významně přesahuje běžné laické pojetí učení coby aktivity spojené hlavně se školním prostředím. Všechno, co člověk umí a zná, má buď vrozené, nebo naučené. Mezi vrozené dovednosti patří např. kašláni, orientačně-pátrací reflex, vylučování slz atp. Naučené je pak všechno to, s čím se člověk nenarodil - např. umění chodit, mluvit, manipulovat s plácačkou na mouchy, objednávat si jídlo v restauraci; naučené jsou všechny možné sympatie a antipatie, samozřejmě již zmíněné znalosti, ať pochycené ve škole nebo někde jinde, a celá řada dalších věcí.

Jednotkou naučeného je zkušenost a jejím důsledkem pak určitá více méně přetrvávající změna chování (dítě získá zkušenost, že oheň pálí, a změní své chování tak, že napříště bude k ohni přistupovat s respektem). Učení úzce souvisí s pamětí, která nabyté zkušenosti ukládá, uchovává a umožňuje vybavit. Je popsáno několik typů učení - těch nejjednodušších jsou schopni i ostatní živočichové, některé jsou výhradně lidskou záležitostí.

Vtiskání (imprinting) je učení, které má určitý genetický základ a probíhá zejména v raných vývojových fázích - např. housata si krátce po narození zafixují obraz matky, kterou pak následují. Výsledek vtiskání již nelze nijak modifikovat - pokud se v experimentech naučila housata následovat třeba míč nebo člověka, na svoji matku pak již takto nereagovala.

Habituace neboli přivykání je útlum reakce na takové podněty, o kterých jedinec nabyl dojmu, že nejsou důležité a reagovat na ně je tím pádem zbytečné. Příkladem je třeba Krokodýl Dundee, který se zpočátku v New Yorku lekal eskalátorů nebo aut, ale časem přivykl a tyto podněty přestal vnímat jako neznámé a nebezpečné. Opakem habituace je senzitivace - nárůst vnímavosti vůči určitým podnětům. Např. negativní zkušenost s do té doby ignorovaným podnětem (člověk omylem spolkne mouchu) vyvolá napříště mnohem silnější reakci (vyvine se fobie).

Učení typu **pokus-omyl** probíhá na základě náhodných pokusů s tím, že se fixuje ten pokus, který vedl k úspěchu - tento postup se často užívá při snaze o vyřešení hlavolamů, při bloudění po neznámém městě atp.

O učení **vhledem** se hovoří tehdy, když dojde ke spontánnímu a náhlému pochopení situace - na konci stojí pocit (a někdy i citoslovce) "AHA (takhle to tedy je)" - odtud také pojem "aha-zážitek." Podstatou je, že jedinec v určitém momentu řešení problému najednou celou situaci "uchopí" - vidí ji jako komplex a chápe její logiku. Jako příklad se často uvádí experiment se šimpanzy, kteří měli daleko před klecí trs banánů a

Inteligentní test osobnosti IES

* hodnotí 14 klíčových lidských vlastností

* podrobné vyhodnocení bez čekání, ihned

www.psychonet.cz

Stáhněte si relaxaci v mp3

* relaxační metody pomáhají proti úzkosti, stresu, při potížích se spánkem a jiných problémech

www.relaxace.psychoweb.cz

Online programy proti úzkosti a depresi

* zbavte se svých potíží z pohodlí svého domova

* zcela anonymní

* potřebujete jen zájem a internet

www.velka.zlutasova.cz

Test duševního zdraví - MENFIT

* posuzuje pozitivní i negativní vlivy na vaši psychiku

* zjišťuje možný výskyt nejčastějších psychických poruch

www.psychonet.cz

v kleci tyč; po nějaké chvíli opici "došlo", že si může banány pomocí tyče přitáhnout.

Klasické podmiňování popsal slavný Rus Ivan P. Pavlov na základě svých pokusů se psy. Zajímavé je, že k tomuto významnému objevu dospěl naprostou náhodou; původně ho zajímaly pouze jisté okolnosti vylučování slin, až si jednou všiml, že psi neslintají pouze v reakci na jídlo (což je vrozené), ale už před podáním potravy, když zaslechli typické zvuky - otevírání dveří a kroky krmičů. Mezi biologicky významný podnět (jídlo) a vrozenou - nepodmíněnou - reakci se vloží jiný podnět, který signalizuje, že se potrava blíží. Tímto signálem mohou být ty zmíněné kroky, rozsvícení světla nebo cokoli jiného. Slinění se pak stává z nepodmíněné reakce reakcí podmíněnou a ten původně nevýznamný podnět podmíněným podnětem. Příkladem ze světa lidí může být třeba toto: člověk má zcela přirozeně strach z bolesti a v té souvislosti často i strach ze zubaře. Pro dítě je před jeho první návštěvou ordinace zubař zcela nedůležitý podnět; tento "podnět" ale (byť v zájmu dobré věci) dítěti způsobí bolest a napříště se toto dítě může rozplakat už při pouhém spatření zubaře. Ten se stal signálem (podmíněným podnětem) bolesti (teď už podmíněné reakce). Existuje i podmiňování druhého, třetího, ... řádu - dům, kde sídlí zubař, mohl mít třeba fialovou fasádu - dítě si zafixuje, že fialová fasáda je signálem zubaře a zubař na základě dřívějšího napodmiňování signalizuje bolest. Výsledkem může být, že dítě reaguje strachem i na jiné fialové domy. Toto rozšíření reakce i na jiné podněty se nazývá generalizace; jejím opakem je rozlišování - diferenciacce. Produktem klasického podmiňování jsou reakce - více méně pasivní odezvy (což ale nesnižuje jejich význam).

Aktivně se učíme díky **instrumentálnímu (operantnímu) podmiňování**. To vede v zásadě k tomu, že si zafixujeme důsledky svého chování a na tomto základě jednáme v budoucnosti. Někdo např. jde rychle po uklouzaném chodníku, smekne se a spadne - důsledek (nepříjemný pád) určí, že zvolené chování (rychlá chůze) není v tomto případě dobré řešení. Nebo naopak dítě pozdraví souseda a rodiče ho pochválí - pochvala jako příjemný důsledek vede k tomu, že dítě zdraví souseda pak už pokaždé (dále existuje třeba varianta, že pozdraví jen tehdy, když jsou rodiče poblíž - jinak ne; na to si ale soused může postěžovat, rodiče dítěti vynadají a dítě si zapamatuje, že nezdravit souseda má nepříjemné následky, pozdrav naopak). O tom je tzv. zákon efektu, jak ho popsal průkopník instrumentálního podmiňování Edward L. Thorndike: Jednání, které vede ke kladným důsledkům se upevňuje, zatímco jednání vedoucí k negativním důsledkům se utlumuje. I v případě tohoto typu podmiňování fungují procesy generalizace a diferenciacce popsané výše.

Jedinec se může učit i tehdy, když se nachází jen v pozici pozorovatele nějaké akce - jde o **observační učení** (též **učení nápodobou**). To je založeno na pozorování druhých (tzv. modelů) a uplatňuje se zde zástupné zpevnování: Zjednodušeně lze říci, že pokud je jedinec svědkem toho, že model je za své chování potrestán, pravděpodobně u sebe toto chování v budoucnu potlačí, a naopak fixuje způsoby jednání, které měly pro model pozitivní důsledek. V této souvislosti se hodně diskutuje třeba násilí v televizi.

Člověk je na rozdíl od ostatních živočichů schopen učit se záměrně, tj. osvojovat si různé vědomosti a návyky. Zejména ze školy je dobře známou formou učení se vědomostem memorování, jehož základem je opakování látky k naučení. Z hlediska efektivity a výbavnosti je

Kurzy základů psychologie přes internet

* z každého se může stát dobrý psycholog-amatér

* kurzy pro každého, kdo se o psychologii "jen" zajímá a pro uchazeče o studium psychologie

www.chytra.zlutasova.cz

Psychologické testování pro firmy a personalisty

* zjistíte schopnosti a vlastnosti svých zaměstnanců a uchazečů o práci

* profesionální testy za minimální ceny

* online a s výsledky ihned

www.profi.psychonet.cz

Online test na

www.psychotesty.psyx.cz

EQ-TEST

Test emoční inteligence Dokážete komunikovat s druhými, umíte správně odhadnout, jak se cítí? Vládnete svým emocím nebo ony ovládají vás?

výhodnější než prosté "drcení se" učit se v souvislostech, snažit se materiálu porozumět a pospojovat ho s již existujícími vědomostmi, což je ve značné míře podmíněno zájmem, který u jedince látka vyvolává.

Důležitým pojmem zejména v souvislosti s podmiňováním je **zpevnění** (posílení), které může mít formu odměny nebo trestu. Odměnou se rozumí obecně cokoli pro jedince příjemného (jídlo, pocit hrlosti, pochvala,... i vyhnutí se trestu), trestem pak cokoli nepříjemného včetně odnětí odměny. Popsáno bylo rovněž negativní zpevnění, což je posílení takového chování, které umožní vyhnout se trestu (dítě např. neudělá, co slíbilo, a rodiče mu za trest zakáží dívat se na televizi; podle zkušeností z minula však dítě ví, že když bude žádonit a přemlouvat, případně i pomocí slz, rodiče jej u televize nakonec nechají - takový postup je výsledkem negativního posílení). Obecně platí, že zpevnění má následovat co nejdříve za reakcí - pochválit malé dítě za vynesení koše s týdenním zpožděním má právě tak malý efekt jako mu s podobným časovým skluzem vynadat, když na drahý koš pozapomnělo.

Není-li nějaká reakce delší dobu zpevňována, tj. následována odměnou nebo trestem, postupně mizí z repertoáru - **vyhasíná**. Je to účelné opatření, protože není proč reagovat na plané popluchy (tj. signály nenásledované ničím důležitým) ani si uchovávat vzorce chování, které ve svých důsledcích nic nepřinášejí. Na tendenci reakcí k vyhasínání má velký vliv způsob, jakým se posilování časově rozvrhne - posílení může přicházet v pravidelných intervalech, nebo neočekávaně. Pokud je např. pro studenta hlavním posilovačem známka z písemky, je motivován k učení pouze tehdy, když je hrozba nějaké písemky aktuální, tj. třeba jen třikrát do roka; jestliže ale učitel nehlásí písemky předem a nelze odhadnout, kdy nějaká přijde, udrží to studenta "v pohotovosti" po celou dobu.

autor: PhDr. Michaela Peterková, www.psyx.cz

www.psychonet.cz

Psychologie na internetu:

www.psychotesty.psyx.cz > online psychologické testy

www.psychoweb.cz > články z psychologie, výtahy z knih

www.psychonet.cz > inteligentní testy osobnosti

www.profi.psychonet.cz > psychologické testy pro firmy a personalistiku

www.velka.zlutasova.cz > online programy proti depresi a úzkosti

www.chytra.zlutasova.cz > kurzy základů psychologie přes internet

www.relaxace.psychoweb.cz > relaxace v mp3 ke stažení

www.psyx.cz > testy, poradna, hypnóza